

วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างประชากร

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาช่วงระยะเวลาของการมีบุตรกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ได้มาจากโครงการวิจัยขั้นทดลองปฏิบัติการการอนามัยครอบครัว ที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ครั้งแรกในปี ๒๕๐๓ โดยมีสภาวิจัยแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันดำเนินการวิจัยภายใต้การดำเนินงานของ ดร. วิเศษ ประจวบเหมาะ ผู้อำนวยการในการสำรวจทางด้านสังคมศาสตร์และสาสตรจารย์ อามอล เอช ฮอลีย์ ผู้เชี่ยวชาญจากสภาประชากรแห่งสหรัฐอเมริกา ในฐานะที่ปรึกษาโครงการวิจัย การปฏิบัติงานสำรวจโลกกระทำในระหว่างวันที่ ๑ - ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ตัวอย่างประชากรครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนทั้งหมดที่ปรากฏในทะเบียนอำเภอโพธาราม โดยใช้ตัวอย่างขนาดร้อยละ ๒๕ ซึ่งได้จำนวน ๒,๕๐๘ ครัวเรือน, และทำการสัมภาษณ์เฉพาะสตรีอายุระหว่าง ๒๐ - ๔๕ ปี ที่สามียังมีชีวิตอยู่ในครัวเรือนนั้น ๆ ครัวเรือนละหนึ่งคน ปรากฏว่ามีสตรีผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวให้สัมภาษณ์ในการสำรวจเป็นจำนวน ๑,๒๐๗ ราย

โพธาราม เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๔๕ กิโลเมตร และมีจำนวนประชากรประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกิดในเขตอำเภอนี้มีครัวเรือนเกษตรกรรมอยู่เพียงร้อยละ ๒๓ ของครัวเรือนทั้งหมด ส่วนครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นร้อยละ ๔๔ ของหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพซึ่งไม่ต้องใช้กำลังแรงงานโดยตรง อีกร้อยละ ๒๑ เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเป็นช่างและให้บริการต่าง ๆ หัวหน้าครัวเรือนที่ว่างงานมีประมาณร้อยละ ๒ ของครัวเรือนทั้งหมด, และจัดได้ว่าอำเภอโพธารามเป็นเขตชนบท ยกเว้นในเขตเทศบาลเมืองโพธาราม

ครอบครัวในอำเภอโพธารามส่วนใหญ่เป็นครอบครัวประเภทที่ประกอบด้วยสามี ภรรยาและบุตร มากกว่าร้อยละ ๔๐ ของสามีและภรรยาที่ตกเป็นท้าวบางสำเร็จการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา ๕ ชั้น หรือต่ำกว่า แต่ในบรรดาผู้ซึ่งได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา ๕ ชั้น อัตราส่วนของสามีมีมากกว่าของภรรยาเกือบ ๔ เท่า ภรรยาที่ไม่รู้หนังสือเลยมีประมาณร้อยละ ๑๔ ส่วนภรรยาอีกร้อยละ ๓๓ ซึ่งเคยเรียนหนังสือมาแล้ว เป็นพวกที่อ่านหนังสือออก แต่ไม่คล่อง จึงปรากฏว่ามีสตรีที่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ อยู่เพียงร้อยละ ๑ และเป็นผู้ที่อาศัยติดตามชาวคราวต่าง ๆ โดยวิญญูมากกว่าโดยหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตามการบรรณาการชาวคราวต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็ทำโดยการบอกเล่าต่อ ๆ กันไป

สตรีที่ให้สัมภาษณ์อายุน้อยกว่าสามีประมาณ ๓.๕ ปี และทำการสมรสเมื่ออายุประมาณ ๒๑ ปี โดยเฉลี่ยในจำนวนนี้ ๔๕ คน หรือร้อยละ ๘ เป็นพวกที่สามีไม่ได้ขูควยเป็นประจำ เพราะสามีรับราชการทหาร หรือไม่ก็ประกอบอาชีพหูกทอไหม หรือมีฐานะนักเป็นเพราะสตรีบางคนในกลุ่มนี้เป็นอนุภรรยา สตรีคนหนึ่ง ๆ มีบุตรตลอดชีวิต และบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ประมาณ ๔.๔ คน และ ๓.๔ คน ตามลำดับ ส่วนสตรีที่จวนจะพ้นวัยเจริญพันธุ์แล้วคือผู้ที่อายุประมาณ ๔๐ - ๔๔ ปี ซึ่งทำการสมรสมานานถึง ๓๐ ปี หรือกว่านั้นคนหนึ่งมีบุตรตลอดชีวิตโดยเฉลี่ยประมาณ ๔ คน และช่วงระยะเวลาระหว่างการตั้งครรภ์แต่ละครั้งของสตรีคนหนึ่งเฉลี่ยประมาณ ๑๒ เดือน สตรีที่ให้สัมภาษณ์จำนวน ๒ ใน ๓ เป็นพวกที่ไม่มีควมรู้ใด ๆ ทั้งสิ้นเกี่ยวกับวิธีการป้องกันปฏิสนธิ และส่วนใหญ่ของพวกที่มควมรู้ดีเป็นเพียงเคยได้ยินได้ฟังมาเท่านั้น หากใครทราบรายละเอียดตลอดจนวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ไบ

วิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สตรีที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวน ๑,๒๐๘ คน มาทำการแยกประเภทปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าว กับช่วงระยะเวลาที่มีบุตร ๑ คนแรก และช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้าย โดยเลือกทำการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้ายกับปัจจัยแต่ละด้านเฉพาะในส่วนที่แปรผันไปตามกาลเวลา เพื่อให้ใกล้เคียงกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่เป็นจริงมากที่สุด และเสนอตารางประมวลผลการวิจัยเป็นร้อยละ พร้อมทั้งทดสอบทางสถิติ สำหรับปัจจัยบางประการ โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ และค่าไคสแคว์ พร้อมทั้งเปรียบเทียบการศึกษาครั้งนี้กับการวิจัยลักษณะเดียวกันในต่างประเทศ